

Wolność gospodarcza a wzrost gospodarczy w nowych członkowskich krajach Unii Europejskiej w latach 2010–2014

Economic freedom and the issue of economic growth in the new EU member states in the years 2010–2014

Grażyna Karmowska

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie,
Wydział Ekonomiczny

Streszczenie. Wolność gospodarcza i wzrost gospodarczy są pojęciami nierozzerwalnie związanymi z gospodarką współczesnych państw. Przyjmując, że wolny rynek jest najlepszym mechanizmem regulacji gospodarki, należy założyć, że im większa wolność gospodarcza tym większy wzrost gospodarczy. W celu weryfikacji tej hipotezy w niniejszym opracowaniu wykorzystano współczynnik korelacji Spearmana, Indeks Wolności Gospodarczej oraz PKB *per capita*, jako miernik wzrostu gospodarczego. Obiektem badań było 13 nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej, a zakres czasowy obejmował lata 2010–2014. Teza, że kraje o większej wolności gospodarczej mają znacznie wyższe dochody została potwierdzona w 70% (dla 9 krajów). Analiza filarów wolności gospodarczej pozwoliła wskazać obszary, dla poszczególnych krajów, wymagające poprawy: prawa własności, walkę z korupcją, wolność fiskalną i wydatki rządowe.

Słowa kluczowe: wolność gospodarcza • wzrost gospodarczy • Indeks Wolności Gospodarczej

Summary. Economic freedom and economic growth are concepts that are inextricably linked with the economy of contemporary states. Based on the logic that the free market is the best regulator of the economy one might go a step further and claim that the greater the economic freedom, the higher the economic growth. In order to verify this thesis Spearman correlation coefficient, Index of Economic Freedom, and GDP per capita (as a measure of economic growth) were used in the study. The scope of the research encompassed 13 new EU member states, and the time range covered the period from 2010 to 2014. The thesis that countries with more economic freedom have considerably higher incomes has been confirmed in 70% (for 9 countries). The analysis of the “pillars”

Adres do korespondencji – Corresponding author: Dr hab. Grażyna Karmowska, Wydział Ekonomiczny, Katedra Analizy Systemowej i Finansów, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, 71-270 Szczecin, ul. Klemensa Janickiego 31, e-mail: grazyna.karmowska@zut.edu.pl

of economic freedom enabled the authors to identify country-specific areas that require improvement, such as: property rights, anti-corruption measures, fiscal freedom and government spending.

Keywords: economic freedom • economic growth • index of economic freedom

Wstęp

Pojęcie wzajemnej relacji wolności gospodarczej oraz wzrostu gospodarczego to jedno z najbardziej interesujących zagadnień ekonomicznych. Wolność rozumiana jest jako swobodny wybór celów i środków działania, a zatem jako swoboda podejmowania działalności gospodarczej, wolna od ingerencji państwa w jej autonomię w sposób, który zaprzeczałby istnieniu praw i wolności obywateli w gospodarce. Wolność gospodarczą najczęściej utożsamia się z wolnym rynkiem. Oznacza to nieskrępowaną możliwość podejmowania aktywności na rynku przez przedsiębiorców, swobodę produkowania, wymiany oraz konsumowania dóbr i usług bez użycia przymusu lub przemocy, a także dążenie do zapewnienia równych szans wszystkim przedsiębiorcom, którzy potrafią lepiej niż inni zaspokajać potrzeby konsumentów.

Drugą kategorią ekonomiczną analizowaną w opracowaniu jest wzrost gospodarczy rozumiany jako powiększanie się zdolności danego społeczeństwa do produkcji dóbr i usług zaspokajających ludzkie potrzeby. Wzrost gospodarczy opisuje zmiany ilościowe, stąd za najważniejszą miarę jego wzrostu przyjmowany jest produkt krajowy brutto przypadający na jednego mieszkańca (PKB *per capita*).

Do opisu i pomiaru podstawowych instytucji rynkowych, takich jak pieniądź, system prawny, prawa własności czy handel, proponuje się wskaźniki wolności gospodarczej. Przypisana każdemu państwu liczbowa ocena danego wskaźnika pozwala porównywać poziom wolności gospodarczej między różnymi krajami oraz śledzić przebieg zmian w czasie. Do najbardziej kompleksowych i znanych wskaźników należą:

1. Wolność gospodarcza na świecie (ang. *Economic Freedom of the World* – EFW) to wskaźnik autorstwa Fraser Institute i Cato Institute. Na podstawie tego wskaźnika, począwszy od roku 1970, tworzony jest ranking wolności gospodarczej na świecie. Wskaźnik ten opisany jest za pomocą 42 wskaźników ekonomicznych pogrupowanych w 5 kategorii. Każdemu ze wskaźników przypisywana jest ocena od 0 do 10, gdzie 10 oznacza najszerszy obszar wolności.
2. Indeks wolności gospodarczej (ang. *Index of Economic Freedom* – IEF) opracowany przez Heritage Foundation oraz Fraser Institute i publikowany corocznie, od 1995 r., wspólnie z „The Wall Street Journal”. W 2015 r. obejmował on 186 krajów na świecie. Indeks buduje się na podstawie analizy kilkudziesięciu wskaźników gospodarczych pogrupowanych w 10 kategorii (zbliżonych do tych używanych przez wskaźnik wolności gospodarczej na świecie). Pomiarom każdego wskaźnika przypisywana jest ocena od 0 do 100, gdzie 100 oznacza największy obszar wolności. Średnia ocen ze wszystkich kategorii tworzy ogólną ocenę wolności gospodarczej w badanym kraju i wyznacza podstawę do sporządzenia rankingu.

Niższy wynik punktowy danego kraju oznacza większy zakres interwencji państwa w gospodarke i mniejszą wolność gospodarczą. Stworzony na tej podstawie ranking państw od największej wolności do państw bez wolności gospodarczej dzielony jest na 5 klas (Miller i Kim, 2017):

- wolny (ang. *free*) 100–80;
- w zasadzie wolny (ang. *mostly free*) 79,9–70;
- umiarkowanie wolny (ang. *moderately free*) 69,9–60;
- w zasadzie bez wolności (ang. *mostly unfree*) 59,9–50;
- bez wolności (ang. *repressed*) 49,9–0.

Żaden z tych wskaźników nie jest doskonały, jednakże stwarza możliwość porównania zmian zachodzących w poszczególnych krajach świata i stanowi cenną wskazówkę dla inwestorów. Stąd między innymi celem opracowania była ocena stopnia wpływu na wzrost gospodarczy swobód gospodarczych oraz weryfikacja tezy, że kraje o większej wolności gospodarczej mają znacznie wyższe dochody. Obiektem badań było 13 krajów, nowych członków Unii Europejskiej (UE13). Do analizy wykorzystano dwa wskaźniki: PKB *per capita* oraz Indeks Wolności Gospodarczej (IWG).

Materiał i metody

W pracy zostały wykorzystane dane statystyczne Banku Światowego, Eurostatu oraz Heritage Foundation. Obiektem badań były kraje: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry. Zakres badań obejmował lata 2010–2014.

Problemy badawcze rozpatrywano zarówno w ujęciu statycznym, jak i dynamicznym.

Za podstawową miarę wzrostu gospodarczego kraju przyjęto produkt krajowy brutto na mieszkańca (PKB *per capita*). Na wstępie zbadano, jak wyglądała w latach 2010–2014 relacja między wzrostem gospodarczym a wolnością gospodarczą. Do pomiaru wolności gospodarczej wykorzystano Indeks Wolności Gospodarczej (IWG), w którym każdemu państwu przyznawana jest punktacja według 50 niezależnych zmiennych podzielonych na 10 kategorii wpływających na wolność gospodarczą:

- polityka handlowa,
- obciążenia podatkowe,
- interwencje rządu w gospodarce,
- polityka monetarna,
- przepływ kapitału i inwestycje zagraniczne,
- bankowość i finanse,
- płace i ceny,
- prawa własności,
- regulacje prawne,
- aktywność czarnego rynku.

Te kategorie zgrupowane są w czterech filarach wolności gospodarczej:

- stabilność rządu (wolność fiskalna, wydatki rządowe);
- praworządność (prawa własności, wolność od korupcji);
- efektywność regulacyjna (swobody gospodarcze, swoboda pracy, wolność monetarna);
- otwartość rynku (wolność handlu, wolność inwestycyjna, wolność finansowa).

Stabilność rządu jest określeniem proponowanym przez autorkę. W oryginale w Raporcie używa się pojęcia *Size of Government*, które wskazuje, w jakim stopniu w kraju proces polityczny wpływa na alokację zasobów i towarów oraz usług. Gdy zwiększają się wydatki rządowe w relacji do wydatków osób indywidualnych, gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, to rząd ogranicza proces decyzyjny prawa do osobistego wyboru i ogranicza wolność gospodarczą. Wskaźnikami stabilności rządu jest udział rządu w całkowitym zużyciu, transferów i dotacji jako udziału w PKB. Gdy wydatki rządu mają większy udział, to wybór polityczny zastępuje wybór osobisty. Podobnie, gdy rząd opodatkowuje niektórych ludzi, aby zapewnić transfer na innych, zmniejsza wolność jednostek do zachowania tego, co zarabiają.

Do oceny stopnia korelacji powyższych wskaźników (PKB *per capita* i IWG) wykorzystano współczynnik korelacji rang Spearmana:

$$R_{xy} = 1 - \frac{6 \cdot \sum d_i^2}{n(n^2 - 1)}$$

$$d_i = x_i - y_i$$

gdzie:

- x_i – ranga cechy X,
- y_i – ranga cechy Y,
- d_i – różnica rang obu cech,
- n – liczba obserwacji.

Do budowy wskaźników syntetycznych zastosowano metodę unitaryzacji zerowej (Kukuła, 2000, s. 98–102), która łączy dwa etapy procedury badawczej: stymulację destymulant i standaryzację zmiennych. Wybrane zmienne x_{ij} , wyrażone w formie wskaźników w zależności od ich charakteru (sposobu oddziaływania na badane zjawisko), sklasyfikowano do dwóch grup czynników:

1. Stymulanty – wpływ pozytywny

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_i x_{ij}}{\max_i x_{ij} - \min_i x_{ij}}; \max_i x_{ij} \neq \min_i x_{ij}$$

2. Destymulanty – wpływ negatywny

$$z_{ij} = \frac{\max_i x_{ij} - x_{ij}}{\max_i x_{ij} - \min_i x_{ij}}; \max_i x_{ij} \neq \min_i x_{ij}$$

na podstawie zmiennych z_{ij} zostały obliczone wskaźniki syntetyczne q_i , ich wartości średnie i odchylenia standardowe:

$$q_i = \frac{1}{s} \sum_{j=1}^s z_{ij}; \quad \bar{q} = \frac{1}{r} \sum_{i=1}^r q_i; \quad S(q) = \left[\frac{1}{r} \sum (q_i - \bar{q})^2 \right]^{0,5}$$

gdzie S oznacza liczbę obiektów, a r liczbę obserwacji.

Następnie pogrupowano obiekty (kraje) w cztery klasy z wykorzystaniem syntetycznej miary agregatywnej (q_i):

Grupa I / Group I	przedział klasowy / class interval	$q_i \geq \bar{q} + S(q)$
Grupa II / Group II	przedział klasowy / class interval	$q_i \in (\bar{q}, \bar{q} + S(q))$
Grupa III / Group III	przedział klasowy / class interval	$q_i \in (\bar{q} - S(q), \bar{q})$
Grupa IV / Group IV	przedział klasowy / class interval	$q_i < \bar{q} - S(q)$

gdzie:

$S(q)$ – odchylenie standardowe od wartości średniej q ,
 \bar{q} – średnia arytmetyczna q ,

$$\bar{q} = \frac{1}{r} \sum_{i=1}^r q_i \quad \text{dla} \quad q_i = \frac{1}{s} \sum_{j=1}^s z_{ij}$$

W im wyższej grupie znajduje się kraj, tym osiągnął on wyższy poziom rozwoju w porównaniu ze średnią UE13.

Stosowanie mierników syntetycznych uwzględniających wiele aspektów rozwoju stanowi alternatywne źródło informacji dla mierników cząstkowych. Wykorzystanie jedynie mierników cząstkowych może ograniczać ogólną ocenę rozwoju, z kolei mierniki syntetyczne stwarzają problemy z interpretacją wyników, jednakże pozwalają na grupowanie i ocenę zmian w klasyfikacji obiektu.

Wyniki analiz

Wstępnych informacji dotyczących rozwoju gospodarczego dostarczają podstawowe statystyki. Średnia wartość PKB *per capita* w badanym okresie w krajach UE13 systematycznie rosła z około 15,5 tys. USD w roku 2010 do 17,2 tys. USD w 2014. Korelacje między PKB *per capita* a IWG (istotne statystycznie) przedstawia tabela 1.

W ciągu 4 lat wartość współczynnika korelacji Spearmana wzrosła o około 55%, co oznacza, że wraz ze wzrostem rankingu według wartości PKB *per capita*, rosła również pozycja w rankingu według wartości Indeksu Wolności Gospodarczej. W roku 2014 nastąpił spadek korelacji. Jest to jedynie ogólna, wstępna ocena, a dla jej potwierdzenia w dalszej części opracowania przeprowadzono szczegółowe analizy zarówno PKB *per capita*, jak i IWG.

Tabela 1. Zależność między wskaźnikami PKB *per capita* a IWG**Table 1.** The relationship between indicators of GDP *per capita* and IEF

Współczynnik korelacji rang Spearmana Spearman's rank correlation coefficient	Lata / Years					Przyrost 2014–2010 Growth 2014–2010
	2010	2011	2012	2013	2014	
$R_{(PKB/IWG)}$	0,4780	0,4918	0,6538	0,7418	0,3764	-0,1016

Źródło: Obliczenia własne

Source: Author's study

Analizując poszczególne kraje, można zauważyć, że zwiększała się wartość minimalna PKB *per capita* w Bułgarii z około 6,7 tys. (w 2010 r.) o ponad 1 tys. USD (w 2014 r.).

W badanym okresie najwyższą wartość PKB *per capita* miał Cypr, ale ta wartość uległa zmniejszeniu o około 3,3 tys. USD. W efekcie, zróżnicowanie między osiąganym PKB *per capita* przez badane kraje znacznie zmniejszyło się z 23,7 tys. do 19,3 tys. USD (tab. 2).

Tabela 2. Statystyki PKB *per capita* w krajach UE13**Table 2.** Statistics GDP per capita in the EU13 countries

Statystyki Statistics	Lata / Years				
	2010	2011	2012	2013	2014
Średnia Average	15 539	17 229	16 161	16 908	17 178
Minimum Minimum	6 753	7 750	7 333	7 657	7 851
Maksimum Maximum	30 439	31 837	28 868	27 911	27 194
Rozstęp Interval	23 686	24 087	21 535	20 254	19 343

Źródło: Obliczenia własne

Source: Author's study

Poziom dynamiki zmian PKB *per capita* w przeciągu badanych 5 lat prezentuje tabela 3. Trzy kraje: Cypr, Czechy i Chorwacja odnotowały spadek, w tym największy na Cyprze, o ponad 3 tys. USD, a pozostałe 10 krajów – znaczny wzrost (największy Estonia o 5,5 tys. USD). Polska ze średnią poniżej przeciętnej w krajach UE13 o około 2 tys. USD należy do krajów, w których PKB *per capita* w ciągu badanych 5 lat wzrosło o 1,7 tys. USD.

Tabela 3. Zmiany PKB *per capita* w krajach UE13 w latach 2010–2014 (USD)**Table 3.** Changes in GDP *per capita* in the EU13 countries in 2010–2014 (USD)

Kraje Countries	Średnia geometryczna Geometric average	Przyrost 2014–2010 Growth 2014–2010
Bułgaria	7 458	1 099
Chorwacja	13 660	–34
Cypr	29 201	–3 245
Czechy	20 060	–262
Estonia	17 675	5 506
Litwa	14 492	4 501
Łotwa	13 834	4 373
Malta	21 590	2 406
Polska	13 535	1 739
Rumunia	9 111	1 703
Słowacja	17 688	1 946
Słowenia	23 594	563
Węgry	13 485	1 017

Źródło: Obliczenia własne

Source: Author's study

Na wzrost gospodarczy ma duży wpływ restrykcyjność przepisów oraz zakres stosowania przymusu przez aparat władzy w sferze gospodarki. Ten wpływ przedstawia Indeks Wolności Gospodarczej. Średnia ocena wolności gospodarczej badanych krajów zmieniała się nieznacznie i przyjmowała wartości około 67 pkt. Zróżnicowanie między wartościami maksymalnymi i minimalnymi pozostało na tym samym poziomie (tab. 4).

Tabela 4. Statystyki Indeksu Wolności Gospodarczej dla krajów UE13 w latach 2010–2014**Table 4.** Statistics of Index of Economic Freedom for the EU13 countries in 2010–2014

Statystyki Statistics	Lata / Years				
	2010	2011	2012	2013	2014
Średnia / Average	66,8	67,5	66,9	67,4	67,6
Minimum / Minimum	59,2	61,1	60,9	61,3	60,4
Maksimum / Maximum	74,7	75,2	73,2	75,3	75,9
Rozstęp / Interval	15,5	14,1	12,3	14,0	15,5
Współczynnik zmienności Coefficient of variation	6,29%	6,08%	5,58%	5,82%	6,16%

Źródło: Obliczenia własne

Source: Author's study

Wszystkie badane kraje UE13 otrzymały ocenę IWG powyżej 60 pkt., za wyjątkiem Chorwacji, która w 2010 r. uzyskała ocenę 59,2 pkt. Oznacza to, że w badanym okresie gospodarki wszystkich krajów oceniane były jako co najmniej umiarkowanie wolne. Najwyżej oceniana pod względem wolności gospodarczej była Estonia (74,7 pkt.). Dynamika zmian wykazana indeksem łańcuchowym Indeksu Wolności Gospodarczej oscylowała wokół 1, co oznacza niewielkie zmiany na przestrzeni badanych 5 lat. Najwyższy wzrost to około 7,7% dla Łotwy w roku 2011 w porównaniu z rokiem 2010, a największy spadek wynosił około 7,4% w roku 2011 dla Litwy (tab. 5).

Tabela 5. IWG dla krajów UE13 w latach 2010–2014 r.

Table 5. IEF for EU13 countries in 2010–2014

Kraje Countries	Lata / Years					
	2010	2011	2012	2013	2014	2014–2010
Bułgaria	62,3	64,9	64,7	65	65,7	3,4
Chorwacja	59,2	61,1	60,9	61,3	60,4	1,2
Cypr	70,9	73,3	71,8	69,0	67,6	-3,3
Czechy	69,8	70,4	69,9	70,9	72,2	2,4
Estonia	74,7	75,2	73,2	75,3	75,9	1,2
Litwa	70,3	65,8	65,2	66,5	73,0	2,7
Łotwa	66,2	71,3	71,5	72,1	68,7	2,5
Malta	67,2	65,7	67,0	67,5	66,4	-0,8
Polska	63,2	64,1	64,2	66,0	67,0	3,8
Rumunia	64,2	64,7	64,4	65,1	65,5	1,3
Słowacja	69,7	69,5	67,0	68,7	66,4	-3,3
Słowenia	64,7	64,6	62,9	61,7	62,7	-2
Węgry	66,1	66,6	67,1	67,3	67,0	0,9

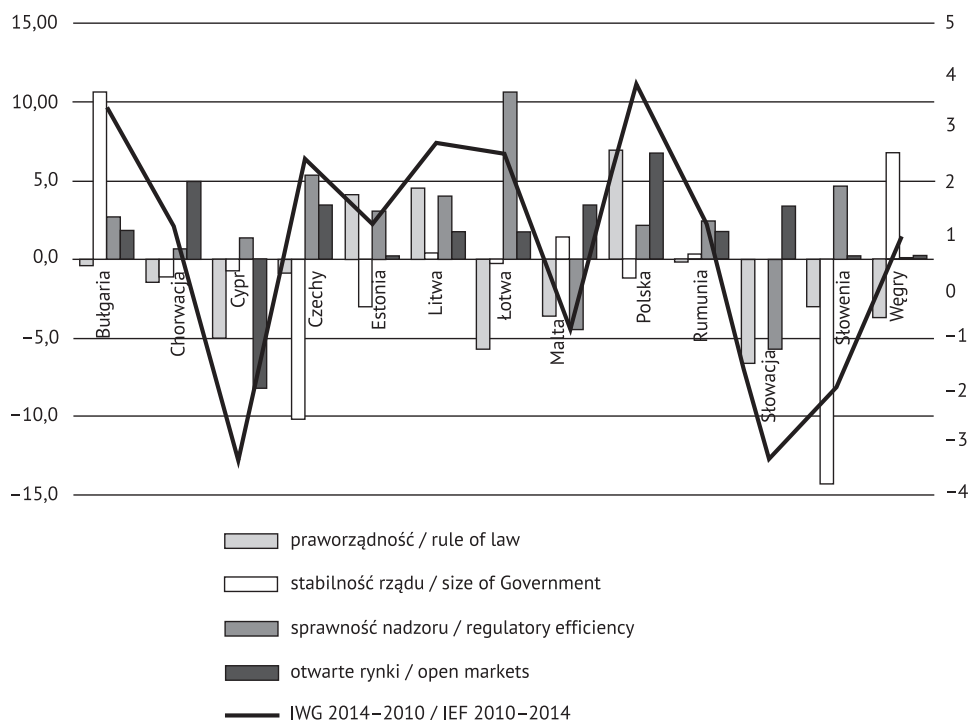
Źródło: Obliczenia własne

Source: Author's study

Na 13 badanych krajów jedynie 4 zostały ocenione niżej niż w roku 2010 (Cypr i Słowacja – największy spadek o 3,3 pkt., Słowenia o 2 pkt., a Malta 0.8 pkt.). Ocena Polski wzrosła o 3,8 pkt. (największy przyrost). Aby zidentyfikować obszary, w których występuje znaczne zróżnicowanie wolności gospodarczej między krajami UE13, zestawiono zmiany ocen składowych Indeksu Wolności Gospodarczej – filarów wolności, w roku 2014 w porównaniu z rokiem 2010 (ryc. 1).

Analizując cztery filary wolności, stwierdzono znaczne zróżnicowanie w zmianach, jakie zaszły w badanych krajach UE13 w roku 2014 w porównaniu z rokiem 2010. W filarze praworządność jedynie 3 kraje zostały ocenione wyżej niż w roku 2010 (Estonia,

Litwa i Polska), w filarze stabilność rządu – 5 krajów (Estonia, Węgry, Malta, Litwa i Rumunia), sprawność nadzoru została oceniona poniżej oceny z roku 2010 jedynie w 2 krajach (Słowacja i Malta), a w filarze otwarte rynki jedynie Cypr został oceniony niżej (o 8,2 pkt.). Wynika z tego, że w krajach UE13 poprawy wymagają przede wszystkim obszary regulujące prawa własności, walkę z korupcją, a także wolność fiskalną i wydatki rządowe.

Ryc. 1. Zmiany w latach 2010–2014 w punktacji IWG i czterech filarów wolności gospodarczej

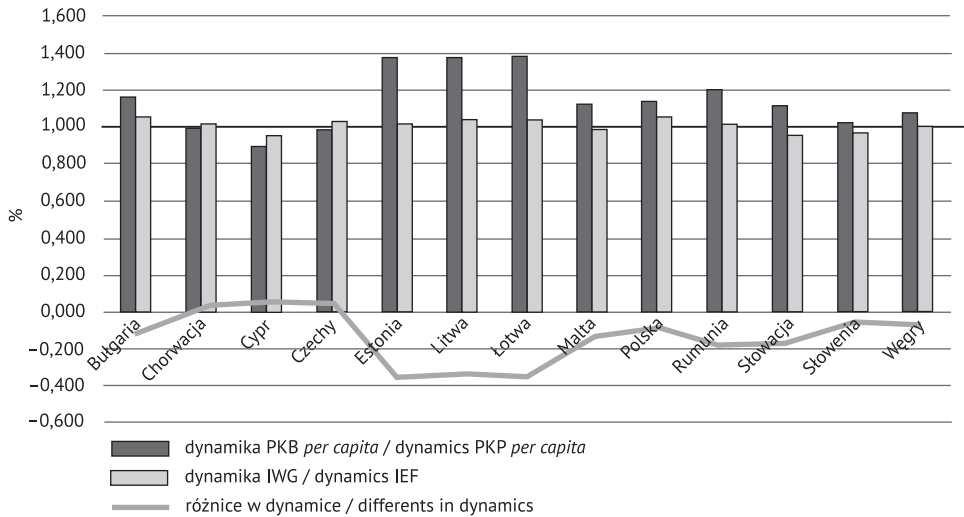
Fig. 1. Changes in 2010–2014 in scoring IEF and the four pillars of economic freedom

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Economic Freedom of the World 2016

Source: Author's study based on Economic Freedom of the World 2016

Analiza dynamiki zmian IWG i PKB *per capita* dla 8 krajów (Bułgaria, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia i Węgry) potwierdza tezę, że wraz ze wzrostem wolności gospodarczej występuje wzrost gospodarczy. W przypadku Malty, Słowacji i Słowenii ograniczeniu wolności gospodarczej towarzyszył wzrost gospodarczy, a w odniesieniu do Cypru oba wskaźniki odnotowały spadek (ryc. 2).

Dla łącznej oceny wolności gospodarczej i wzrostu gospodarczego zbudowano zmienną syntetyczną, wykorzystując badane wskaźniki: Indeks Wolności Gospodarczej i PKB *per capita*. Według wartości tej zmiennej pogrupowano badane kraje w klasy (tab. 6).

Ryc. 2. Dynamika zmian w PKB *per capita* i IWG
Fig. 2. Dynamics of changes in PKB *per capita* & IFG

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Economic Freedom of the World 2016
 Source: Author's study based on Economic Freedom of the World 2016

Tabela 6. Klasyfikacja krajów UE13 według zmiennej syntetycznej
Table 6. Classification EU13 countries according to synthetic variable

Lata / Years				
2010	2011	2012	2013	2014
Kraje o wysokim wzroście / Countries with high growth				
Cypr, Estonia	Cypr, Estonia	Cypr, Estonia	Cypr, Estonia	Cypr, Estonia, Czechy
Kraje o wzroście powyżej średniej / Countries with growth above average				
Czechy, Słowacja, Malta, Słowenia, Łotwa	Czechy, Słowacja, Słowenia, Litwa, Malta,	Czechy, Słowacja, Malta, Litwa	Czechy, Słowacja, Malta, Słowenia	Czechy, Malta, Słowenia, Łotwa
Kraje o wzroście poniżej średniej / Countries with growth below average				
Węgry, Litwa, Polska	Węgry, Łotwa, Polska	Słowenia, Węgry, Litwa, Polska	Łotwa, Węgry, Litwa, Polska	Węgry, Litwa, Polska, Słowacja
Kraje o niskim wzroście / Countries with low growth				
Rumunia, Chorwacja, Bułgaria	Rumunia, Chorwacja, Bułgaria	Rumunia, Chorwacja, Bułgaria	Rumunia, Chorwacja, Bułgaria	Rumunia, Chorwacja, Bułgaria

Źródło: Opracowanie własne
 Source: Author's study

W latach 2010–2014 klasyfikacja badanych krajów ulegała niewielkim zmianom. Cypr i Estonia klasyfikowały się w klasie o wysokim wzroście, a w roku 2014 dołączyły do nich Czechy (poprawiając ocenę wolności gospodarczej).

Bułgaria i Rumunia, charakteryzujące się najniższym PKB *per capita*, znalazły się w najniższej klasie. Również w najniższej klasie znajdowała się Chorwacja, której pozycja wynikała głównie z niskiej oceny wolności gospodarczej (najniższej z badanych krajów).

Podsumowanie

Indeks Wolności Gospodarczej „jest swojego rodzaju hybrydą między typowymi indeksami makroekonomicznymi a indeksami zjawisk pozaekonomicznych” (Kondratowicz, 2013, s. 73), wskazuje politykę gospodarczą w krajach, które dążą do większego dynamizmu gospodarczego i dobrobytu. Zasady jego interpretacji nie są skomplikowane, a jak wskazuje analiza z 5 lat, trwały dobrobyt jest wynikiem trwałego zobowiązania do ograniczonej interwencji rządu, silnej własności prywatnej, otwartości na globalny handel i przepływy finansowe i jawnych regulacji prawnych. Wszystkie te powiązane ze sobą czynniki wpływają na wzmacnianie jednostek i wywołują dynamiczną działalność przedsiębiorczą.

Przeprowadzona analiza potwierdziła istotną korelację między wolnością gospodarczą a wzrostem gospodarczym w około 70% badanych krajów. Analiza dynamiki zmian IWG i PKB *per capita* dla 8 krajów potwierdza hipotezę, że wraz ze wzrostem wolności gospodarczej występuje wzrost gospodarczy. W przypadku jednego kraju spadkowi wolności gospodarczej towarzyszył spadek PKB *per capita*. Pozytywnym aspektem jest to, że wszystkie badane kraje zaliczane są do grupy krajów z umiarkowaną wolnością gospodarczą, jednakże w ciągu 5 lat nie poprawiły one znacznie swoich ocen dotyczących tego aspektu.

Analiza filarów wolności gospodarczej pozwala wskazać obszary wymagające poprawy celem zwiększenia wolności gospodarczej w poszczególnych krajach. W krajach UE13 poprawy wymagają przede wszystkim obszary regulujące prawa własności, walkę z korupcją, a także wolność fiskalną i wydatki rządowe.

W latach 2010–2014 klasyfikacja badanych krajów, według zmiennej syntetycznej łączącej ocenę wolności gospodarczej i wzrostu gospodarczego, ulegała niewielkim zmianom. Najwyżej oceniane były Cypr, Estonia i od 2014 r. Czechy, a najniżej Rumunia, Chorwacja i Bułgaria.

Bibliografia

- Eurostat. Pobrane 14.06.2016 z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Gwartney, J., Lawson, R., Hall, J. (2015). *Economic Freedom of the World 2015 Annual Report*. Fraser Institute.
- Karmowska, G., Marciniak, M. (2014). The impact of the EU accession of Central and external European countries on the living standards of citizens. *Tbilisi, Globalization and Statistics*, 224–233.

- Karmowska, G., Marciniak, M. (2015). Analiza i ocena zmian poziomu życia mieszkańców w krajach Grupy Wyszehradzkiej w odniesieniu do Unii Europejskiej. *Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis Seria Oeconomica*, 323(81)4, 47–60.
- Kondratowicz, A. (2013). *Wolność gospodarcza. Pomiar, percepcja, zmiany instytucjonalne*. Warszawa: Towarzystwo Ekonomistów Polskich.
- Kukuła, K. (2000). *Metoda unitaryzacji zerowanej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Miller, T., Kim, A.B. (2017). *Index of Economic Freedom*. Pobrano 13.03.2017 z: http://www.heritage.org/index/pdf/2017/book/index_2017.pdf
- World Bank. Pobrano 12.07.2016 z: <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 21.08.2017

Do cytowania – For citation:

Karmowska, G. (2017). Wolność gospodarcza a wzrost gospodarczy w nowych członkowskich krajach Unii Europejskiej w latach 2010–2014 [Economic freedom and the issue of economic growth in the new EU member states in the years 2010–2014]. *Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych – Problems of Small Agricultural Holdings*, 2, 5–16. doi: <http://dx.doi.org/10.15576/PDGR/2017.2.5>